

*Marija Gimbutienė– iškili Lietuvos ir
pasaulio kultūros asmenybė*

Darbą atliko: Evelina Stancikaitė 9b kl.

VEIKLA

Pasaulyje M. Gimbutienė (1921–1994) laikoma viena iš įtakingiausių archeologų. Savo tyrimuose sujungė archeologiją, lingvistiką, etnologiją ir religijotyra į bendrą discipliną – *archeomitologiją*, kuri gerokai pakeitė Europos priešistorės sampratą. Savo darbuose ji atskleidė Europos tautų priešistorės evoliuciją, sukūrė koncepciją apie Senosios Europos kultūrą ir jos žlugimą.

Tradiciškai archeologai tik kasinėja ir aprašinėja savo radinius, o profesorė ėmėsi juos interpretuoti, aiškinti jų prasmę.

M. Gimbutienė parašė 23 knygas. Lietuvių kalba išleistos:

- „Senoji Europa“ (1996 m.),
- „Senovinė simbolika lietuvių liaudies mene“ (1994 m.),
- „Baltų mitologija. Senovės lietuvių deivės ir dievai“ (2002 m.),
- „Baltai priešistoriniais laikais: etnogenezė, materialinė kultūra ir mitologija“ (1985 m.),
- „Laimos palytėta“ (2002 m.).

KUR EMIGRAVO

1944 m. vasarą su savo šeima pasitraukė į Tiubingeną Vokietijoje o vėliau visam likusiam gyvenimui persikėlė į Jungtines Amerikos Valstijas. Amerikoje po įvairių darbų ryžosi imtis to, ką sugeba, todėl nuėjo dirbti be atlyginimo į muziejų prie Harvardo universiteto. Tai buvo jos lemtis. Ryžtinga ir be galo kruopšti darbuotoja buvo pastebėta – gavo Nacionalinio mokslo fondo paramą parašyti knygai „Rytų Europos proistorė“.

NUOPELNAI

- ❖ 1993 m. už knygą „Deivės civilizacija: Senosios Europos pasaulis” parašytą 1991 m. San Franciske, buvo paskirta JAV Enisfildo – Vulfo (Anisfield-Wolf) premija (nuo 1935 m. skiriama už žymiausius pasaulio kultūros istorijos tyrimus).
- ❖ 1993 m. sausio 27 d. M. Gimbutienei suteiktas Vytauto Didžiojo universiteto garbės daktaro vardas.

KĄ NUVEIKĖ UŽSIENYJE

M. Gimbutienė visą gyvenimą dirbo ir lietuvių kultūrai: rūpinosi lietuviškomis mokyklomis, lietuvių kalbos dėstymu Amerikos universitetuose, rengė lietuvių meno parodas, globojo lietuvių rašytojus ir dailininkus. Buvo aktyvi išeivijoje veikusios „Santaros-Šviesos“ organizacijos narė, skaitydavo paskaitas jos suvažiavimuose, padėjo Vytautui Kavoliui leisti *Metmenų* žurnalą ir pati jame skelbė mokslo straipsnius lietuvių kalba.

VEIKLA LIETUVOJE

Sovietiniam režimui Lietuvoje sušvelnėjus, Marija pradėjo lankytis tėvynėje. Viešnagių metu jai buvo leista skaityti paskaitas Vilniaus universitete. Šios paskaitos, suburdavusios žinomus Lietuvos mokslininkus ir menininkus, tapo svarbiu kultūrinio gyvenimo įvykiu. Marijos darbai skatino lietuvių poetus ir dailininkus domėtis senąja baltų kultūra, pasitikėti savo tautos tradicija, jos mitų išmintimi.

MARIJOS ĮKVĖPĖJAI

Artimi Alseikų šeimos bičiuliai buvo Jonas Basanavičius, rašytojas Juozas Tumas-Vaižgantas, filosofas Vydūnas, lankydavęsi jų namuose ir bendravę su mažąja Marija. Ypatingas dvasinis ryšys Mariją siejo su teta Julija, Jono Biliūno žmona, ir šios dukterimi Meile. Vyresnę pusseserę Meilę Matjošaitytę visą gyvenimą laikė savo „svarbiausia auklėtoja“. Būtent tėvai, artimieji ir jų draugai, stiprios ir savarankiškos asmenybės, pasak Marijos, jai „*įkvėpė meilę praeičiai, liaudies kūrybai ir menui*“, brandino savarankiškumą.

*„Aš nesiūlau atgaivinti senų laikų, o studijuoti
ir visa, kas geriausia, perimti į šiandieną. /.../
Mums reikia ryšio su žeme, augalais ir
gyvūnais, o tai ir yra Senosios Europos
kultūra“ – sakė M. Gimbutienė.*

ŠALTINIAI

- <http://lituanistusamburis.lt/marijai-gimbutienei-95/>
- https://lt.wikipedia.org/wiki/Marija_Gimbutien%C4%97
- <http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/1240>
- <http://alkas.lt/2011/01/23/marijai-birutei/>

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!